

Bedrijfsvoering op 20 hoogproductieve melkveebedrijven (1)

R. Meijer, Tj. Boxem en B. Subnel (PR)

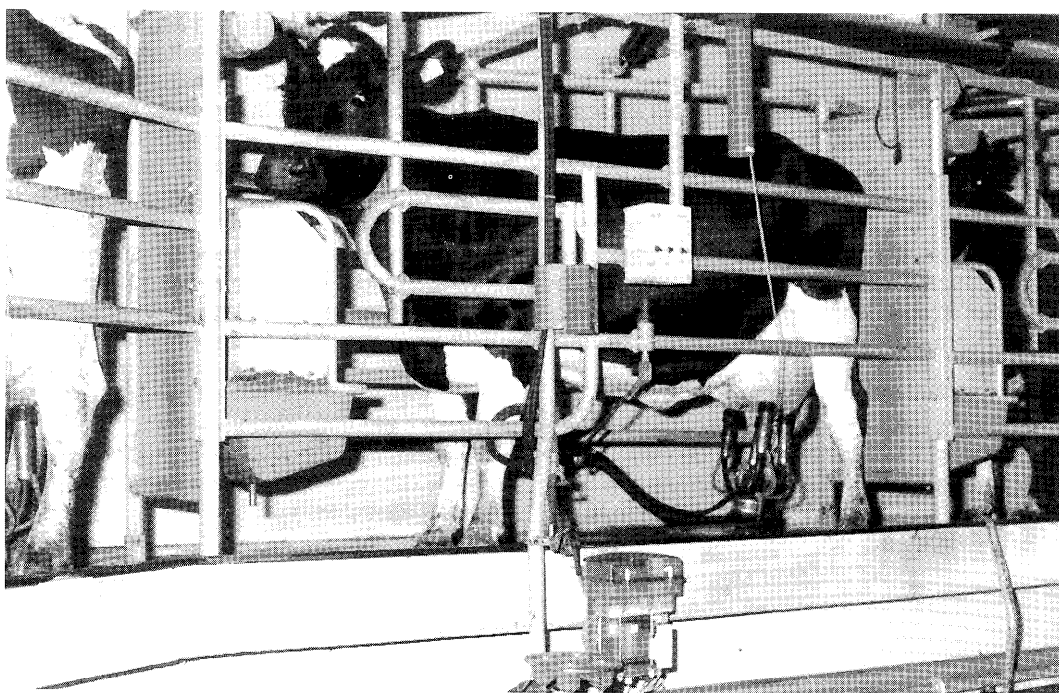
Uit verschillende studies blijkt dat, met name voor intensieve bedrijven, een hoge melkproductie per koe aantrekkelijk kan zijn in verband met de benutting van mineralen in bedrijfsverband. Een veel gestelde vraag is in hoeverre een hoogproductieve veestapel vraagt om aanpassingen in de bedrijfsvoering. Het Proefstation voor de Rundveehouderij heeft in het voorjaar van 1994 een enquête afgenomen op 20 zeer hoogproductieve melkveebedrijven. In een serie van drie artikelen wordt ingegaan op de resultaten van deze enquête, waarbij slechts een globale indruk kan worden gegeven van de bedrijfsvoering op deze bedrijven. In dit eerste artikel wordt ingegaan op bedrijfsopzet, produktieniveau, bedrijfsmanagement en jongvee-opfok.

Om meer inzicht te krijgen in de bedrijfsvoering op hoogproductieve melkveebedrijven in de praktijk is door het PR een enquête afgenomen op melkveebedrijven met een zeer hoge melkproductie per koe. Uit de 3.5 hooggeplaatste bedrijven van 1992/'93 zijn 20 bedrijven met minimaal 30 koeien geselecteerd die tevens een hoog produktieniveau hadden in 1991/'92. Doel van de enquête was om naast technische informatie ook

inzicht te krijgen in enkele economische kengetallen. Gebleken is dat op de meeste bedrijven geen economische kengetallen beschikbaar waren door het ontbreken van een economische boekhouding.

Bedrijfsopzet

Van de 20 bedrijven lagen er 13 op zandgrond en zeven op kleigrond. De veestapel bestond op alle

Op een aantal bedrijven werd drie keer per dag gemolken.

Tabel 1 Produktieniveau geënquêteerde bedrijven en van alle gecontroleerde melkveebedrijven in Nederland in 1992-'93 (NRS)

	Enquête (20) ¹⁾	NRS (28.540)
Leeftijd	4,02	4,01
Dagen	327	322
Melk (kg)	10.773	7.220
Vet (%)	4,37	4,46
Eiwit (%)	3,46	3,49
Vet + eiwit (kg)	842	574
Tussenkalf tijd (dagen)	403	388

¹⁾ Aantal bedrijven

bedrijven uit zwartbonte koeien waarbij het aandeel HF-bloed varieerde van 59 tot 96 % en gemiddeld 82 % bedroeg. Op zes bedrijven werd drie keer per dag gemolken. Gemiddeld waren er op de bedrijven 62 melkkoeien aanwezig met een bedrijfsoppervlakte van ruim 34 ha waarvan ca. 29 ha grasland en vijf ha snijmais. Het quotum per ha varieerde van ca. 10 tot bijna 23 ton melk met een gemiddelde van 16,4 ton. Dit betekent dat we hier te maken hadden met gemiddeld vrij intensieve bedrijven.

Op deze bedrijven werd vrij veel jongvee aangehouden; gemiddeld 11 stuks jongvee per 10 melkkoeien. Dit is in verhouding tot de norm, die op zes á zeven stuks per 10 melkkoeien ligt, vrij veel. Door het aanhouden van veel jongvee zijn er op deze bedrijven ruime mogelijkheden tot selectie aanwezig. Het percentage vaarzen in de afgesloten lijsten bedroeg gemiddeld 28 % variërend van 11 % tot 48 %. Het overtollig jongvee wordt veelal verkocht als fokvee en levert daardoor een aanzienlijke bijdrage aan de post omzet en aanwas. Op basis van graasdiereenheden (GDE), waarmee jongvee en melkvee wordt omgerekend op basis van netto voederbehoefte, bedraagt de veebezetting gemiddeld 3,3 GDE/ha en varieert van 2,1 tot 4,5. Het gevolg van deze ruime veebezetting is dat de helft van de bedrijven ruwvoer moest aan kopen.

Produktieniveau

Een overzicht van het produktieniveau op deze bedrijven en op alle gecontroleerde bedrijven in Nederland tijdens het seizoen 1992/'93 staat in tabel 1.

Het gemiddelde produktieniveau op de geënquêteerde bedrijven ligt ten opzichte van alle gecontroleerde melkveebedrijven in Nederland ruim 3.500 kg melk hoger terwijl het vetgehalte ca. 0,1 % en het eiwitgehalte 0,03 % lager is. Dit re-

sulteert in een bijna 270 kg hogere vet- en eiwitproduktie. De tussenkalf tijd was 15 dagen langer op de geënquêteerde bedrijven.

Wanneer de gemiddelde produktie per koe wordt berekend uit het melkquotum en het aantal aanwezige melkkoeien dan is deze gemiddeld ca. 1.800 kg melk lager dan op basis van de afgesloten lijsten. Voor een mogelijke verklaring voor dit verschil zijn een aantal oorzaken aan te wijzen. Allereerst is de tussenkalf tijd aanzienlijk langer dan een jaar waardoor de jaarproduktie lager is dan de produktie per lactatie. Daarnaast speelt het aantal koeien met een afgebroken lijst voor 200 dagen een belangrijke rol. Deze worden immers niet meegenomen in de jaaroverzichten van de produktiecontrole. Het percentage koeien met een afgebroken lijst voor 200 dagen bedroeg op de geënquêteerde bedrijven gemiddeld 15 % terwijl dit percentage voor alle gecontroleerde Nederlandse bedrijven op ruim 12 % lag.

Melkfrequentie

Op de zes bedrijven waar drie keer per dag werd gemolken was de melkproduktie per koe ruim 300 kg hoger, terwijl het vet- en eiwitgehalte ca. 0,2 % en 0,1 % lager was. De vet- en eiwitproduktie was daardoor slechts 11 kg hoger op de bedrijven die drie keer daags molken. Daarnaast was het krachtvoerbruik (incl. natte bijprodukten) op deze bedrijven ca. 500 kg droge stof per koe hoger dan op de bedrijven die twee keer daags molken. Mede gezien het verschil in krachtvoerbruik valt de verkregen respons in melkproduktie bij drie keer daags melken tegen. Uit de literatuur wordt bij drie keer daags melken ten opzichte van twee keer daags melken een stijging van het produktieniveau van 10 á 15 % gevonden. Het niet aanwezig zijn van een dergelijk verschil in produktieniveau binnen de geënquêteerde bedrijven kan niet verklaard worden uit een verschil in genetische aanleg van de veestapel. De gemiddelde Inet van de veestapel was voor beide groepen bedrijven nauwelijks verschillend.

Management

Ter ondersteuning van de bedrijfsvoering kan de veehouder gebruik maken van verschillende hulpmiddelen. Alle bedrijven deden vanzelfsprekend mee aan de NRS-melkcontrole waarvan zes bedrijven aan de driewekelijkse en 14 bedrijven aan de zeswekelijkse melkcontrole meededen. Van de 20 bedrijven deden er 16 mee aan de celgetalbegaling. De frequentie van celgetalbegaling

Tabel 2 Gebruik van hulpmiddelen ter ondersteuning van de bedrijfsvoering

	Aantal bedrijven
Melkmeters	5
Managementprogramma	6
Bemestingsprogramma	3 ¹⁾
Voerprogramma	15 ²⁾
Bedrijfsbegeleiding	9

¹⁾ waarvan 1 bedrijf programma op eigen PC

²⁾ waarvan 3 bedrijven programma op eigen PC

liep uiteen van driewekelijks tot viermaandelijks. In tabel 2 is van een aantal overige hulpmiddelen aangegeven hoeveel bedrijven hiervan gebruik maakten.

Op een kwart van de bedrijven waren automatische melkmeters aanwezig. Bijna de helft van de bedrijven beschikte over een personal computer (PC) terwijl slechts zes van deze bedrijven over een managementprogramma beschikten. Het meest gebruikte onderdeel van het managementprogramma was de koekalender.

Voor ondersteuning van het management kan men ook NRS-producten gebruiken. Door 10 bedrijven werd hiervan gebruik gemaakt met daarbij

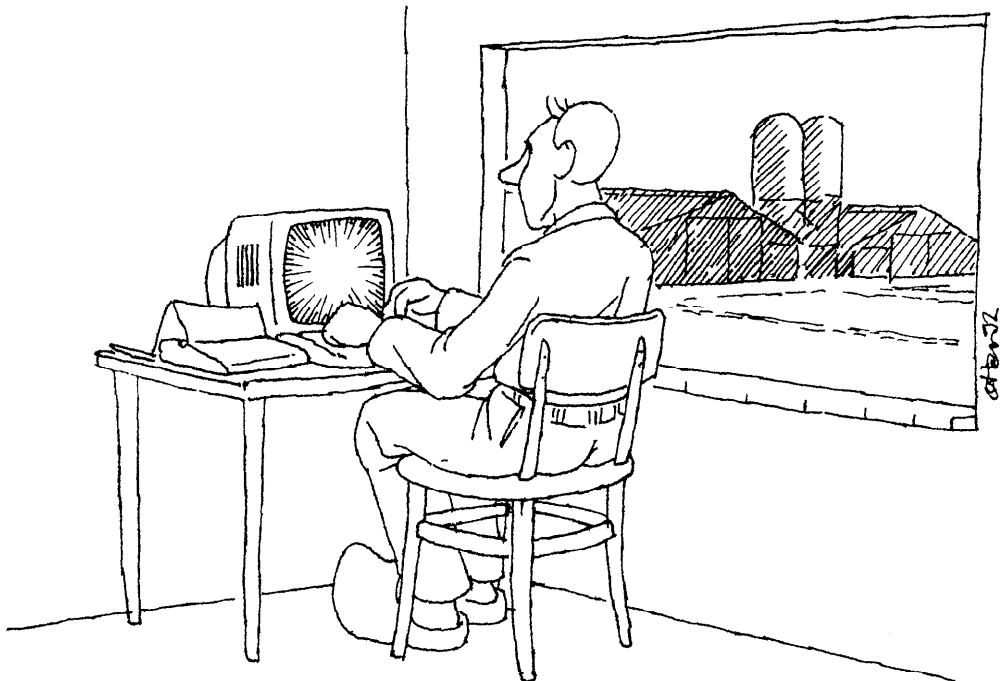
de volgende verdeling over de diverse overzichten: fokkerijoverzicht (9), Stier Advies Programma (SAP) (5), koeagenda (4), quotumplan (2) en voortplantingsplan (1).

Op drie bedrijven werd een bemestingsprogramma gebruikt bij het opstellen van een bemestingsplan. Op 15 bedrijven werd voor het bepalen van de krachtvoergift gebruik gemaakt van een voerprogramma. Drie bedrijven hadden dit programma op de PC. De overige 12 bedrijven werden door de voorlichting bijgestaan.

Slechts negen van de 20 bedrijven maakten gebruik van bedrijfsbegeleiding door de dierenarts. Deze bedrijfsbegeleiding had voornamelijk betrekking op de vruchtbaarheid. Geconcludeerd kan worden dat op deze bedrijven niet massaal gebruik gemaakt wordt van geautomatiseerde hulpmiddelen ter ondersteuning van de bedrijfsvoering.

Jongvee-opfok

Op alle bedrijven werd het jongvee opgefokt op het eigen bedrijf. Het percentage kalverstefte op deze bedrijven is gemiddeld laag, namelijk 6%. Dit hangt waarschijnlijk samen met de ruime aandacht die deze veehouders hebben voor hun kwalitatief hoogwaardig jongvee. Tijdens de

Lang niet iedere veehouder gebruikt een computer.

melkperiode werd op vier bedrijven uitsluitend kunstmelk gevoerd, terwijl op negen bedrijven altijd koemelk werd gevoerd. Op zeven bedrijven werden zowel kunstmelk als koemelk gevoerd waarbij de keuze afhankelijk is van een al dan niet dreigende overschrijding van het melkquotum. Verder werd tijdens de melkperiode naast melk en krachtvoer veelal hooi gevoerd. De speenleeftijd bedroeg gemiddeld 11 weken variërend van acht tot 16 weken. In het algemeen wordt geadviseerd een melkperiode van niet langer dan acht à negen weken aan te houden.

Op alle bedrijven werd aan kalveren vanaf de melkperiode tot een leeftijd van een jaar krachtvoer verstrekt. Zeven bedrijven verstrekten nog krachtvoer aan jongvee ouder dan één jaar. In het ruwvoerrantsoen van het jongvee nam vanaf spenen tot een leeftijd van twee jaar het aandeel snijmais af en het aandeel graskuil toe.

Op 17 bedrijven kreeg het jongvee (zowel kalveren als pinken) in de zomer weidegang terwijl dit op één bedrijf soms het geval was. Op de twee bedrijven die het jongvee in de zomer op stal hielden stonden ook de melkkoeien het hele jaar rond op stal.

Op veel bedrijven werd het jongvee preventief behandeld tegen ziekten en aandoeningen. Op 12 bedrijven werd geënt tegen pinkengriep. Op negen bedrijven werd het jongvee preventief be-

handeld tegen longwormen en op zeven bedrijven werd het jongvee preventief behandeld tegen maagdarmwormen. Op 20 % van de bedrijven werd niets gedaan aan preventieve behandelingen bij jongvee.

Bij het jongvee werd op alle bedrijven gebruik gemaakt van KI waarbij in sommige gevallen, bij opbrekers, gebruik werd gemaakt van een eigen stier. Opvallend was dat op slechts zeven bedrijven het jongvee altijd werd geïnsemineerd met sperma van een pinkenstier. De afkalfleeftijd van de vaarzen lag gemiddeld op bijna 26 maanden.

Samengevat

Het gemiddelde produktieniveau op de 20 zeer hoogproductieve bedrijven die hebben meegewerkt aan de enquête lag ruim 3.500 kg melk per koe hoger dan het gemiddelde van alle gecontroleerde Nederlandse melkveebedrijven. De intensiteit van deze bedrijven was eveneens vrij hoog; gemiddeld bijna 16,5 ton melk/ha. Op de bedrijven die drie keer daags molken was het produktieniveau ca. 300 kg melk/koe hoger terwijl het krachtvoerverbruik op jaarbasis ca. 500 kg ds/koe hoger was.

Ter ondersteuning van het management werd niet massaal gebruik gemaakt van automatische hulpmiddelen. Aan de opfok van jongvee werd erg veel zorg en aandacht besteed.

Topmelkers hebben veel aandacht voor hun jongvee.